

**(НЕ)МІГРАЦІЙНІ ПОГЛЯДИ ВИХОВАТЕЛІВ ТА ВЧИТЕЛІВ В
УСКЛАДНЕНИХ УМОВАХ (ПАНДЕМІЯ, ВОЄННИЙ СТАН В УКРАЇНІ)**

Староста В.І.

*доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи
Державний вищий навчальний заклад
«Ужгородський національний університет»
м. Ужгород, Україна
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-5880-2482>
volodymyr.starosta@uzhnu.edu.ua*

Аналіз останніх досліджень, згідно Web of Science, щодо освітньої міграції показує збільшення кількості публікацій з даної тематики. У полі зору вчених перебувають різні аспекти міграції, наприклад, бар'єри у процесі професійної діяльності вчителів-мігрантів (Mc Daid, R., & Nowlan, E., 2021); погляди студентів-мігрантів (Rana, L., 2021); аналіз ефективності навчання учнів-мігрантів учителями-мігрантами (Neugebauer, M. et al., 2022)¹ тощо.

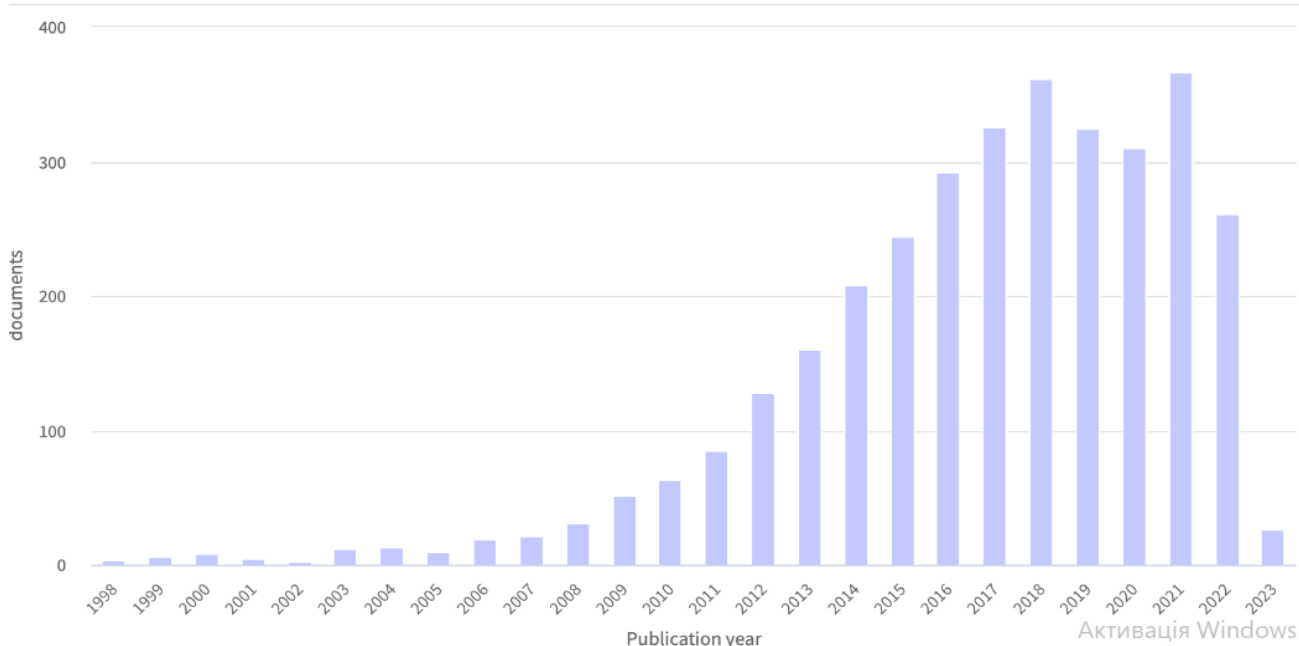

Рис. 1. Динаміка публікацій, згідно Web of Science (Джерело: <https://pendo-static-5725664798965760.storage.googleapis.com/tkmAgf7T8wp4rybW-50oDjnJRq0/guide-media-5c386fa7-4640-438f-8c3b-e02d88bdb7ec>), в яких використано ключові поняття «educational migration of teachers», «teachers' migration».

¹ Mc Daid, R., & Nowlan, E. (2021). Barriers to recognition for migrant teachers in Ireland. *European educational research journal*, 21(2), SI, 247-264. N 14749041211031724. DOI: <https://doi.org/10.1177/14749041211031724>. URL : <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000675648200001>

3. Neugebauer, M., Klein, O., & Jacob, M. (2022). Migrant teachers in the classroom: a key to reduce ethnic disadvantages in school? *International Studies in Sociology of Education*, 33(2), 203–221. DOI: <https://doi.org/10.1080/09620214.2022.2132983>. URL : <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000867568600001>

4. Rana, L. (2021). Diverse perspectives of migrant student teachers in early childhood education. *Policy futures in education*, 19(6), 691-702. N 1478210320956501. DOI: <https://doi.org/10.1177/1478210320956501> <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000570710100001>

Запровадження з 24.02.2022 в Україні воєнного стану внаслідок військової агресії Російської Федерації проти нашої держави призвело до подальших ускладнень в усіх сферах суспільного життя, а також в освіті. Спостерігаємо найбільшу міграцію в Європі з часів Другої світової війни, внаслідок якої до третини населення України було переміщено. Понад десять мільйонів українців досі перебувають за межами своїх домівок, з них близько семи мільйонів знайшли притулок за кордоном, а 3,7 мільйона є внутрішньо переміщеними особами (станом на січень 2025 року). Ця масова міграція не оминула й освітню сферу. Тисячі українських учителів були змушені переїхати в межах країни або за кордон (Джерело: <https://www.peopleinneed.net/the-ukrainian-refugee-crisis-current-situation-9539gp>; <https://cedos.org.ua/en/researches/war-and-education-how-a-year-of-the-full-scale-invasion-influenced-ukrainian-schools/>).

Метою дослідження є виявлення та порівняльний аналіз міграційних настроїв вихователів і вчителів в умовах двох масштабних криз – пандемії Covid-19 та воєнного стану в Україні.

Завдання дослідження:

1. Провести онлайн опитування респондентів – вихователів закладів дошкільної освіти (далі ЗДО) та вчителів закладів загальної середньої освіти (1-4 кл., 5-11 кл., далі ЗЗСО), аби виявити їх бажані місця працевлаштування.

2. Порівняти динаміку та зміни у міграційних настроях вихователів і вчителів між двома досліджуваними етапами 2020-2021 рр. (пандемія Covid-19) та 2022-2025 рр. (воєнний стан в Україні).

Основним методом емпіричного дослідження було анонімне онлайн опитування в Google Forms педагогічних працівників; на першому і другому етапі відповідно – 695 і 1246 респондентів Закарпатської та інших областей України. Математичне опрацювання отриманих даних проводили за допомогою комп'ютерної програми IBM SPSS Statistics 23. Респондентів просили відповісти на питання анкети, щодо країни бажаного працевлаштування; варіанти відповіді – «В Україні», «За кордоном», «Важко відповісти».

Табл. 1

Результати онлайн опитування вихователів та вчителів

(Джерело: дані автора)

Відповіді	Роки опитування	Показники опитування	ЗДО	ЗЗСО(1-4 кл.)	ЗЗСО(5-11 кл.)	Разом
В Україні	2020-2021	N	162	119	237	518
		%	76,4	80,4	70,7	74,5
	2022-2025	N	161	288	551	1000
		%	84,7	81,4	78,5	80,3
За кордоном	2020-2021	N	20	12	30	62
		%	9,4	8,1	9,0	8,9
	2022-2025	N	7	20	55	82
		%	3,7	5,6	7,8	6,6
Важко відповісти	2020-2021	N	30	17	68	115
		%	14,2	11,5	20,3	16,5
	2022-2025	N	22	46	96	164
		%	11,6	13,0	13,7	13,2
Разом	2020-2021	N	212	148	335	695
		%	100,0	100,0	100,0	100,0
	2022-2025	N	190	354	702	1246
		%	100,0	100,0	100,0	100,0

Позначення: N – кількість респондентів.

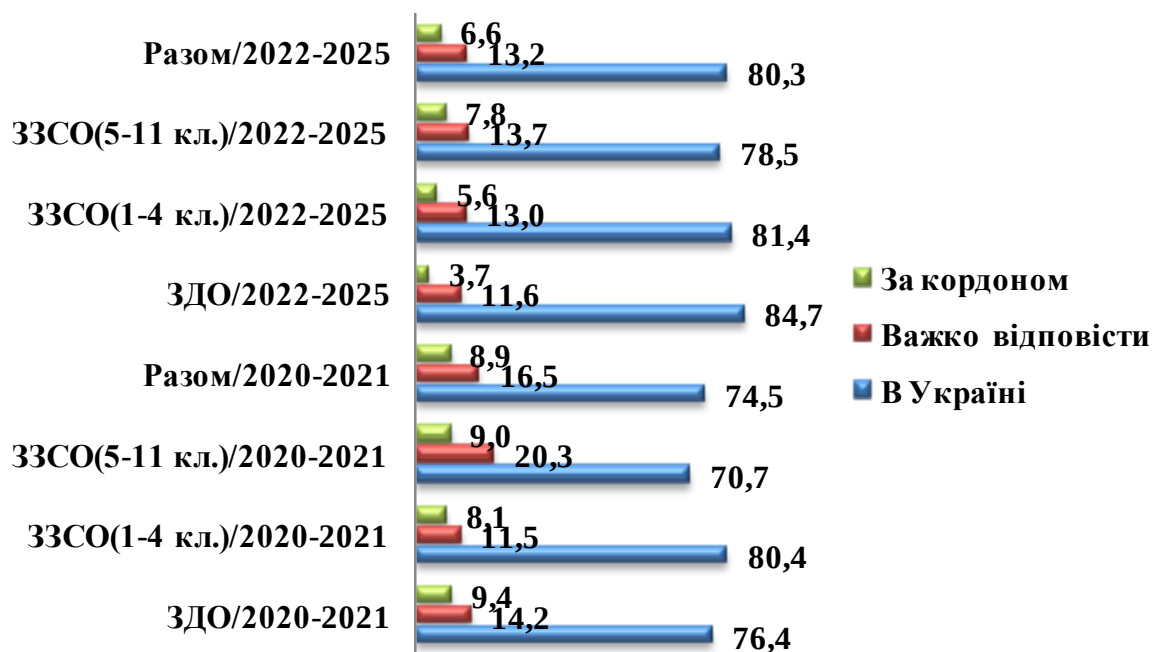

Рис. 1. Результати (у %) опитування вихователів та вчителів щодо бажаного місця працевлаштування. (Джерело: дані автора)

Результати статистичного аналізу за χ^2 -критерієм (Джерело: дані автора)

Крит. значення χ^2 -критерію для числа ступенів вільності 3 ($q=3-1=2$) рівне 6,00.

Вибірки	χ^2 /емпіричне значення	Результат
ЗДО/2020-2021 – ЗЗСО(1-4 кл.)/2020-2021	0,82408	+
ЗДО/2020-2021 – ЗЗСО(5-11 кл.)/2020-2021	3,34335	+
ЗЗСО(1-4 кл.)/2020-2021 – ЗЗСО(5-11 кл.)/2020-2021	5,91346	+
ЗДО/2022-2025 – ЗЗСО(1-4 кл.)/2022-2025	1,33176	+
ЗДО/2022-2025 – ЗЗСО(5-11 кл.)/2022-2025	4,93376	+
ЗЗСО(1-4 кл.)/2022-2025 – ЗЗСО(5-11 кл.)/2022-2025	1,90637	+
ЗДО/2020-2021 – ЗДО/2022-2025	6,30804	–
ЗЗСО(1-4 кл.)/2020-2021 – ЗЗСО(5-11 кл.)/2022-2025	1,19021	+
ЗЗСО(5-11 кл.)/2020-2021 – ЗЗСО(5-11 кл.)/2022-2025	8,42747	–
Разом/2020-2021 – Разом/2022-2025	8,71738	–

Позначення: наявність статистично значущої подібності «+», відсутність «–»

Висновок. Проведене дослідження в межах наведеного обсягу вибірки показує, з нашого погляду, позитивний результат, оскільки переважна частина опитаних респондентів під час ускладнених умов бажають працювати в Україні; аналогічна тенденція виявлена як для педагогічних працівників закладів дошкільної, так і загальної середньої освіти. Порівняння груп вихователів та вчителів між собою показує відсутність статистично значущих відмінностей (χ^2 -критерій) у міграційних поглядах у межах кожного дослідженого етапу, – 2020-2021 рр. (пандемія Covid-19) та 2022-2025 рр. (воєнний стан в Україні). Статистично значущі відмінності виникають між групами респондентів різних етапів опитування, а саме, освітяни в умовах воєнного стану, як правило, більш схильні працювати в Україні порівняно з колегами, які долучені до опитування під час пандемії.

Дякую за увагу